herpy

WĘŻE

Boa dusiciel

Boa constrictor

Boa constrictor to masywny boa z Ameryki Południowej, występujący głównie na wschód od Andów, brązowy do szarego, z ciemnymi plamami w kształcie siodeł i ogonem, który u wielu form lokalnych jest rdzawobrązowy do czerwonego. Osiąga 180-300 cm, jest aktywny o zmierzchu i w nocy i żyje 20-30 lat. Jest większy od blisko spokrewnionego *Boa imperator*, wymaga dużego terrarium, rzadkich posiłków i opiekuna, który jest gotów wziąć za niego odpowiedzialność na dziesięciolecia.

Rodzina: Boidae Nazwa angielska: Boa Constrictor Dawna nazwa: *Constrictor constrictor*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**180-300 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-30 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Sawanna, suchy las i las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**240 × 120 × 120 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**55-75%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Dojrzałość płciowa	**18-48 miesięcy**
Wielkość miotu	**10-65 młodych**
Ciąża	**100-120 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Boa constrictor to ciężki, masywnie zbudowany wąż o trójkątnej głowie, pionowych źrenicach i wzorze ciemnych siodeł na brązowym, szarym lub złocistym tle. Wiele osobników ma rdzawobrązowy do czerwonego ogon, a siodła często mają kształt nietoperza. Młode są bardziej szare i z wiekiem nabierają żółtych i brązowych tonów. Ubarwienie i rysunek bardzo się różnią w zależności od lokalizacji.

Dorosłe samice mają zwykle 210-300 cm, a samce 180-240 cm. Samice są wyraźnie większe i cięższe od samców. Pojedyncze osobniki osiągają około 370 cm, ale zdarza się to rzadko; wielkość zależy od lokalizacji i od tempa wzrostu zwierzęcia. Zwierzęta zmuszane do szybkiego wzrostu dużymi i częstymi posiłkami nie stają się większe, lecz żyją krócej.

Ważne jest odróżnienie od *Boa imperator*. Oba gatunki zaliczano dawniej do *B. constrictor*, ale badania DNA wykazały, że formy środkowoamerykańskie stanowią odrębną linię ewolucyjną i obecnie są klasyfikowane jako *B. imperator*. Ma on własny poradnik: jest mniejszy (130-250 cm), pochodzi z Meksyku, Ameryki Środkowej i północno-zachodniej Ameryki

Południowej i to on najczęściej trafia do sprzedaży. *B. constrictor* w wąskim znaczeniu żyje wyłącznie w Ameryce Południowej, głównie na wschód od Andów. Zwierzęta z handlu są często mieszańcami form lokalnych i gatunków, więc zapytaj, co faktycznie jest sprzedawane. Podgatunek *B. c. occidentalis* z Argentyny i Paragwaju należy do największych; samice osiągają około 300 cm.

Zwierzęta są spokojne, gdy przyzwyczają się do brania na ręce, ale ich wielkość i siła wymagają doświadczenia. Istnieje wiele odmian barwnych, ale ten poradnik dotyczy gatunku.

Występowanie i środowisko

Boa constrictor zamieszkuje większą część Ameryki Południowej na wschód od Andów, a ponadto północno-zachodnie Peru na zachód od gór: od Kolumbii i Wenezueli przez Gujanę, Surinam i Gujanę Francuską po Brazylię, Peru, Ekwador, Boliwię, Paragwaj i Argentynę. Gatunek występuje także na Trynidadzie i Tobago. Na północnym zachodzie, w Kolumbii i Ekwadorze, zastępuje go *Boa imperator*.

Dawniejsze doniesienia z Meksyku i Ameryki Środkowej dotyczą dziś *B. imperator*. Podgatunki *B. c. occidentalis* (Argentyna, Paragwaj i południowo-wschodnia Boliwia), *B. c. longicauda* i *B. c. ortonii* (północne i północno-zachodnie Peru) nie są przez wszystkich jednakowo wyodrębniane, a *B. c. longicauda* należy być może do *B. imperator*. Boa z Dominiki i Saint Lucia uznaje się dziś za odrębne gatunki, *Boa nebulosa* i *Boa orophias*.

> **Naturalny zasięg:** Kolumbia, Wenezuela, Gujana, Gujana Francuska, Surinam, Ekwador, Peru, Boliwia, Brazylia, Paragwaj, Argentyna i Trynidad i Tobago.

ŚRODOWISKO

Boa constrictor zasiedla szeroki wachlarz środowisk, od wilgotnego lasu deszczowego po suchy las, sawannę i zarośla. Często spotyka się go nad rzekami i strumieniami, ponieważ dobrze pływa, a jako kryjówek używa nor gryzoni, dziuplastych drzew i gęstych krzewów. Gatunek znosi zmienne warunki i jest aktywny w zakresie od około 17 °C do 40 °C, ale najczęściej przy 19-32 °C.

Młode osobniki wspinają się i polują w krzewach i na drzewach, natomiast starsze i cięższe żyją głównie na ziemi. Gatunek jest nocny, ale może wygrzewać się w dzień, gdy noce są chłodne. Poluje z zasadzki, zjadając gryzonie, takie jak wiewiórki, szczury i aguti, a także ptaki, jaszczurki, płazy i mniejsze ssaki, np. dydelfy. Ofiarę zabija przez uduszenie. W naturze pokarm pobiera nieregularnie, a jego metabolizm jest powolny.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik powyżej 240 cm potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 240 × 120 × 120 cm (długość × szerokość × wysokość), a mniejsze dorosłe zwierzęta o długości 180-240 cm co najmniej 180 × 90 × 90 cm. Ponieważ większość samic przekracza 240 cm, większe wymiary są bezpiecznym wyborem. Większe i wyższe jest zdecydowanie lepsze. Zasada praktyczna mówi, że długość terrarium odpowiada długości węża, a szerokość i wysokość wynoszą każda połowę tej wartości. Zwierzę musi móc się całkowicie wyprostować i mieć miejsce na wyraźny gradient temperatur. Gotowe terraria tej wielkości są drogie i rzadko dostępne, dlatego wiele osób buduje je samodzielnie. Używaj materiałów odpornych na wilgoć: płyt PVC lub drewna zabezpieczonego lakierem bezpiecznym dla zwierząt. Melamina rozpada się pod wpływem wilgoci.

Nowo narodzone młode może mieszkać w terrarium o rozmiarze dla dorosłego, jeśli jest w nim dużo kryjówek i płytkie naczynie z wodą. Młode mogą w pierwszym roku potroić swoją długość. Alternatywnie można użyć wentylowanego plastikowego pojemnika jako tymczasowego miejsca odchowu. Dorosłych zwierząt nie wolno trzymać w plastikowych pojemnikach.

Terrarium powinno mieć drzwi z przodu i zamykaną na klucz pokrywę. Duży boa ucieknie nawet przez małe otwory, a zwierzę, które widzi rękę zbliżającą się z góry, odbiera ją jako drapieżnika.

Podłoże powinno mieć co najmniej 5 cm głębokości, najlepiej 8-10 cm, aby zwierzę mogło kopać, a podłoże zatrzymywało wilgoć. Dobrym wyborem jest mieszanka ziemi próchnicznej, włókna kokosowego i odrobiny piasku do piaskownic, a warstwa torfowca i suchych liści na wierzchu zwiększa wilgotność. Unikaj czystego piasku, żwiru, wykładzin, sosny i cedru. Wyposaż terrarium w grube gałęzie, korę korkową i kryjówki, zarówno na ziemi, jak i wyżej. Odchody usuwaj natychmiast, a podłoże wymieniaj w całości co kilka miesięcy.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Potrzebny jest gradient od chłodnej do ciepłej strefy. Powietrze przy miejscu do wygrzewania powinno mieć 30-32 °C, a chłodny koniec 24-26 °C, a całe terrarium powinno obejmować strefy między 24 a 32 °C. Używaj co najmniej dwóch lamp halogenowych lub promienników podczerwieni obok siebie, aby całe zwinięte zwierzę nagrzewało się równomiernie, i połóż jasny kamień lub kawałek drewna jako miejsce do wygrzewania. Najbezpieczniejsze są lampy umieszczone nad siatką. Jeśli znajdują się wewnątrz terrarium, muszą mieć osłonę ochronną. Używaj przezroczystych lub białych żarówek, nie kolorowych.

Maty grzewcze i kable grzewcze mogą być jedynie uzupełnieniem i zawsze muszą być podłączone do termostatu. Zwierzę zwykle korzysta z miejsca do wygrzewania tylko podczas trawienia.

Na noc wyłącz całe ogrzewanie, aby temperatura spadła do 20-24 °C. Jeśli pomieszczenie jest chłodniejsze, uzupełnij ogrzewanie niewydzielającym światła źródłem ciepła z termostatem. Zwierzęta z południowoamerykańskiej formy nominatywnej korzystają z rytmu sezonowego: latem około 14 godzin dnia, a zimą około 8 godzin dnia i 24-26 °C. Ten rytm jest niezbędny do rozmnażania.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 55-75 % i nieco się wahać. Krótkotrwałe przekroczenie 70 % nie szkodzi, jeśli terrarium może potem przeschnąć, natomiast stała wilgoć prowadzi do pleśni. Przed linieniem wilgotność 75-85 % może pomóc zwierzęciu zrzucić wylinkę w jednym kawałku. Mierz ją higrometrem cyfrowym; mierniki analogowe są zawodne.

Wilgotność utrzymuje się, dodając wodę do podłoża, stosując duże, ciężkie naczynie z wodą, w którym zwierzę może leżeć, zraszając terrarium lub używając systemu zamgławiającego albo zraszającego, a także wilgotną kryjówkę z torfowcem w chłodnym końcu. Naczynie z wodą musi być na tyle ciężkie, by się nie przewróciło, i trzeba je czyścić i dezynfekować za każdym razem, gdy zwierzę się w nim wypróżni. Dla młodych osobników najbezpieczniejsze jest płytkie naczynie, ponieważ w głębokim mogą się utopić.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest nocny i nie potrzebuje silnego światła, ale UVB jest zalecane. Należy do strefy Fergusona 2: okazjonalnie wygrzewający się. Celem jest indeks UV 2-3 przy miejscu do wygrzewania. Świetlówka T5 HO 5-6 % UVB nad siatką powinna wisieć 25-35 cm nad grzbietem zwierzęcia w miejscu wygrzewania, bez siatki 35-45 cm. Sprawdzaj miernikiem UV i wymieniaj świetlówkę co 12 miesięcy, nawet jeśli nadal świeci.

Włączaj światło na około 13 godzin latem i 11 godzin zimą. W nocy nie może być światła, ponieważ oczy zwierzęcia są przystosowane do ciemności, a światło zaburza rytm dobowy.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

B. constrictor jest mięsożerny i musi dostawać całe ofiary. Młode osobniki dostają myszy i małe szczury, a dorosłe szczury, młode króliki, świnki morskie, kurczęta i przepiórki. Urozmaicenie jest zdrowe. Podawaj rozmrożone ofiary: są bezpieczniejsze niż żywe, które mogą gryźć i zranić węża. Jeśli podajesz żywą ofiarę, usuń ją, jeśli nie zostanie zjedzona w ciągu 15-30 minut.

Masa ofiary może wynosić najwyżej 10 % masy węża, a ofiara nie może być grubsza niż najszersze miejsce ciała węża. Boa znoszą duże ofiary gorzej niż pytony, a zbyt duża ofiara powoduje wymioty, które mogą zaszkodzić zwierzęciu lub je zabić. Po posiłku powinno być widać najwyżej lekkie zgrubienie.

Częstotliwość karmienia: - Poniżej 12 miesięcy: co 10-12 dni. - 12-18 miesięcy: co 12-14 dni. - 18-30 miesięcy: co 2-3 tygodnie. - 2,5-3 lata: co 3-4 tygodnie. - 3-4 lata: co 4-6 tygodni. - Powyżej 4 lat: co 4-8 tygodni.

Skromne posiłki i powolny metabolizm są zdrowe, a zbyt częste karmienie prowadzi do otyłości. Po przyniesieniu zwierzęcia do domu odczekaj tydzień przed pierwszym karmieniem i nie bierz go na ręce przez 48 godzin po posiłku. Pokarmu roślinnego wąż nie jest w stanie strawić. Hodowlanym zwierzętom karmowym może brakować witaminy D, więc od czasu do czasu lekko oprósz ofiarę preparatem wapniowo-witaminowym.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

B. constrictor to inteligentny wąż o indywidualnym charakterze. Niektóre osobniki tolerują i lubią branie na ręce, inne wolą mieć spokój. Młode i młodociane osobniki są często nerwowe i mogą syczeć i gryźć. Konsekwentne, delikatne obchodzenie się z nimi sprawia, że się uspokajają.

Daj nowemu zwierzęciu co najmniej tydzień spokoju i zaczekaj z braniem na ręce, aż zacznie regularnie jeść. Zaczynaj od kilku minut i stopniowo wydłużaj ten czas. Myj ręce przed i po. Delikatnie stuknij zwierzę w głowę rolką papieru lub hakiem do węży, aby wiedziało, że chodzi o branie na ręce, a nie o karmienie, i podnoś je od spodu, jedną ręką pod przednią częścią ciała, a drugą pod tylną. Zwierzę owija się wokół ręki, aby utrzymać równowagę, i nie jest to atak.

Nie bierz zwierzęcia na ręce, gdy jego oczy są niebieskawe przed linieniem, w dniu karmienia ani w ciągu 48 godzin po posiłku. Dorosłe osobniki powyżej 2 m bierz na ręce w obecności drugiej dorosłej osoby. Nigdy nie zostawiaj dzieci samych ze zwierzęciem.

Trzymaj zwierzęta osobno. Gatunek jest samotniczy, a dwa osobniki w jednym terrarium mogą się nawzajem zjeść. Wyjątkiem jest kojarzenie, a po pewnym czasie zwierzęta trzeba rozdzielić.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są wyraźnie większe od samców, ale poza wielkością płci nie da się pewnie rozróżnić po wyglądzie. Płeć określa się sondą, którą powinien posługiwać się lekarz weterynarii lub doświadczony hodowca. Samce osiągają dojrzałość płciową po około 18 miesiącach, ale przed włączeniem do rozrodu powinny mieć co najmniej 120 cm. Samice powinny mieć około 3 lat i ważyć co najmniej 3,5 kg. Ciąża obciąża samicę, dlatego musi być w dobrej kondycji. Te dane zaczerpnięto z *Boa imperator*.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek kojarzy się w porze suchej, od kwietnia do sierpnia, a samce mogą kojarzyć się z wieloma samicami. W danym roku rozmnaża się tylko około połowa samic, a samice w słabej kondycji nie podejmują prób.

W niewoli rozmnażanie wymaga rytmu sezonowego. Opisany tu schemat zaczerpnięto z *Boa imperator*. Od czerwca do października powietrze utrzymuje się na poziomie 28-29 °C, a w październiku obniża się je do 24-28 °C. Nakarm zwierzęta tydzień wcześniej, ponieważ samce w chłodnym okresie jedzą mało albo wcale; potem co tydzień oferuj mniejsze ofiary. Jedną czwartą terrarium utrzymuj w temperaturze około 31 °C, aby samica mogła dojrzewać jaja i trawić, co zapobiega też infekcjom dróg oddechowych. Samce dołącza się do samic od końca października do marca, a od marca do maja stopniowo podnosi się temperaturę. Podczas karmienia trzymaj zwierzęta osobno.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

B. constrictor rodzi żywe młode. Owulacja objawia się silnym zgrubieniem w środkowej części ciała, przypominającym duży posiłek. Dwa do trzech tygodni później samica linieje, a ciążę liczy się od tego linienia i trwa ona około 100-120 dni. Młode przychodzą na świat w ciągu około czterech miesięcy od owulacji.

Miot liczy 10-65 młodych, zwykle około 16-25, a część może być martwo urodzona lub stanowić niezapłodnione jaja. Samica ma najwyżej jeden miot w roku i w niewoli zwykle wydaje w ciągu życia trzy do pięciu miotów. Te dane dotyczą *Boa constrictor* w dawnym, szerokim ujęciu, obejmującym także *Boa imperator*.

INKUBACJA

Nie ma jaj do inkubacji, ponieważ gatunek rodzi żywe młode. W czasie ciąży samica musi mieć wyraźny gradient temperatur z ciepłym miejscem, ale nie wolno jej przegrzać. Zapewnij jej świeżą wodę i spokój. Młode rodzą się w cienkiej błonie, z której szybko się wydostają, i od pierwszego dnia są samodzielne. Usuń martwo urodzone młode i niezapłodnione jaja. Samice mogą w rzadkich przypadkach mieć młode bez udziału samca (partenogeneza); zjawisko to potwierdzono u tego gatunku.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Nowo narodzone młode mają około 40-50 cm i od urodzenia są samodzielne. Początkowo trzymaj je razem w wentylowanym pojemniku z wilgotnym podłożem, kryjówkami i płytkim naczyniem z wodą. Po około 10 dniach przechodzą pierwsze linienie i wtedy trzeba je rozdzielić, każde do osobnego pojemnika lub terrarium. Pierwszym posiłkiem jest mała mysz około dwóch tygodni po urodzeniu, a potem jedna mysz co tydzień przez pierwsze miesiące. Młode linieją co 1-2 miesiące i w pierwszym roku mogą potroić długość, dlatego trzeba je regularnie przenosić do większych terrariów.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z błędów w urządzeniu terrarium. Typowe problemy to:

- Wymioty z powodu zbyt dużych ofiar, zbyt wczesnego brania na ręce po posiłku lub zbyt niskiej temperatury. Wymioty obciążają zwierzę i mogą być śmiertelne.
- Otyłość z powodu zbyt częstego karmienia lub zbyt dużych ofiar.
- Roztocza (*Ophionyssus natricis*) i pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Wybieraj zwierzęta z hodowli, a nowe osobniki poddawaj kwarantannie.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu: zapewnij wilgotną kryjówkę.
- Zatkanie jelit przez podłoże, zbyt niską temperaturę lub odwodnienie.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt zimnym lub wilgotnym powietrzu: zwierzę oddycha z otwartym pyskiem lub ma wydzielinę z nozdrzy.
- Pleśń i bakterie przy zbyt długotrwałej wilgoci.

Regularnie waż zwierzę i prowadź dziennik masy ciała, karmienia i linienia. Nagły spadek masy ciała jest często pierwszym objawem choroby. Gady ukrywają chorobę, dlatego jeśli zwierzę nie je, traci na wadze lub wydaje się ospałe, zgłoś się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.